

vojski nasproti postavil ter jo zapodil proti Kostanjevici, kjer je bila popolnem pokončana.

Večjo nezgodo nego divji Turčini so naredili mestu štiri veliki požari. Leta 1574. je pustno noč ogenj vpepelil celo mesto; samo nekaj bolj oddaljenih poslopij je ostalo. Nekaj let pozneje (1583) so pogorela še ta poslopja z ónimi vred, ki so se bila novič postavila. Leta 1605. je zgorelo v mestu nad 60 hiš, in 1664. l. je mesto drugič do čistega pokončal ogenj. O tem požari je pogorel tudi frančiškanski samostan s cerkvijo, v kateri se je pokvarilo mnogo starinskih spomenikov.

Tudi kuga je mestu mnogo škode naredila. Leta 1578., posebno pa še 1590. l. je pobrala ta strašna šiba božja toliko meščanov, da je bilo po mestu videti, kakor bi bilo vse izmrlo; po trgu je vzrastla tako velika trava, da bi se bila lahko kosila. Vsaj tako poročajo stari kronisti. Tudi 1625. leta je pomorila kuga nad 400 ljudi. (Konec prihodnjic.)

—*—

Vrh hruškovega drevesa.

Ni li jesen prijetna? Jesen s kozolci polnimi zlate pšenice in srebrne rži, bagréne ajde in dišeče detelje? Jesen s požetimi njivami, kjer plahi zajec bega po rónem plevelu ob jutranji zóri? Jesen s svojimi gozdi, ki se v njih mračno jelševje loči od rumeneče bukve in breze? Jesen na sadnem vrtu, kjer plod pri plodu zori, rumení, rdí, líči se in loči od listja rumeno nadahnenega od diha jeseni? Dà, sadni vrt, koliko srečnih dni smo preživeli pod tvojo blagodejno senco! In koliko let, v katerih duša-golobica ni znala za žal niti bó! Ali dnevi jasne sreče so prešli, in ostane spomin, lep spomin na óne prijazne dneve!

Pravo življenje na sadnem vrtu se je pričelo nam otrokom še le tedaj, ko je kosčeva neusmiljena kosa nežno otavo položila v redovke in ko so grablje vele brke pobrisale gladkim dolinam raz lice. Zdaj smo se spravili otroci in z vrtov višje ležečih valili na tla poletela jabolka in hruške po bregu v dolino, kjer smo jih potem skladali v kupce, nadevali v škundre in nosili domóv. Ali preobilo dela je čakalo šibkih rok, kadar so hlapci na ramah prenašali lestev od drevesa do drevesa, spenjali se v vrh in od tam sipali pisanih plódiv težak roj. Uže samosrajčnika me je gnalo plaziti se na drevo in samozadovoljno sem čepél na veji, kadar se mi je posrečilo splaziti se tako visoko, kamor lahko doseže pes postavivši se na zadnji nogi. No, ko smo dobili hlače in mogli plezati po golem deblu do prvih vej in od ondod po vejah okolo debla v vis, tedaj je veselje vzkípelo. In v resnici, preprijetno je čepeti vrhu visocega drevesa!

Védi, ti si mlad, živ, okreten, vesel življenja in sam sebe vesel. Sediš vrhu drevesa, gologlav, saj se je klobuk zapél ob vejico, zletel malo na stran in potem se vrtil zaletujoč se ob veje proti tlom. Veter popihne . . . . . poigrá se s tvojimi lasmi laskavo in ljubko, zlije se skozi odpeto srajco (odpela se ti je samolastno, ko si plezal gori) po znojnem truplu in te prijetno boža. Ti sediš in gledaš . . . . S teboj jednake visokosti je cerkveni zvonik

videti, smijoč se in kimajoč pozdravljaš srboritega petelina, zavrtivšega se proti tebi. Krog zvonika se razprostira pokopališče, zablestí ti nasproti križ, ki pod njim spava tvoj otec, tvoj sladki bratec, predobra tvoja sestra . . . . Prijazni obrazi ti leté mimo duha in solza ti sili v oko . . . Obrni ga proč: poglej tam nad grapo domači temni gozd, glej, kragulj se vrti tam nad pašnikom, vozi se, vozi veličastno, spušča se v niz, a potlej zopet k višku ter vozi se, vozi po vzduhu . . . . Za gozdom vstajajo griči, malo sinčč a zadaj za njimi se pomaljšajo goré odete z višnjelkasto-sivo tančico . . . . Veselo ti je vrhu. Ponosno ti tolče srce v prsih, ko z visočine zreš na kmetiča gomazečega z vozom po poti globoko pod teboj. Radostno vpiraš oko na belo, domačo hišo, ki po njej žarko solnce razobeša svitlejše in temnejše preproge. Po strehi pohajkuje tropa golobov; obstajajo, malo pogolčé in — sfrčé. Glej, svisnili so mimo tebe, za perot bi lahko jednega zgrabil . . . A to žgoljenje okolo tebe: zdaj spredaj, zdaj zadaj, zdaj uprav nad glavo? Ne vidiš li, kako pluje še više od tebe, ravno kar je prestrigla ta tropa kolobar modrega dima, nabirajočega se nad rodno ti hišo, glej, švignila je nizko ob polji in zopet vznesla se . . . . Oj neumorne, prijazne lastavice! Ne ostavljajte nas, slamnatih naših krovov, našega uboštva in radosti naše!

Aj, ljubko, prijetno in veličastno ti je vrhu drevesa! Pod teboj se razprostira domača zemlja, po njej hodijo znanci in če hočejo pogledati, kdo tiči ondu gori visoko, stavijo roko na čelo in dolgo zró na tebe . . . a ti se jim lahkoživo, prijazno nasmehivaš. Ondu le je tvoj mladi prijatelj, čegar srce je prirastlo k tvojemu, za plotom šumí, ne upa si na ptuj vrt, utrgaj hruško pa mu jo vrzi . . . . Letí na pošev, pade mu oj! na roko, lahko vzklikne, pobira jo tvoj prijatelj . . . . Ljubo ti je v visočini: poljublja te solnce, veterc se igra s teboj in vse na okolo je globoko, globoko pod teboj . . . Vedno bi sedel tu in zrl . . . . Kak pogled po vrtu! Na desnici se ti smejkca rujno lice jabolkovo, od levice ti ponuja hruška-soseda vejo pisanega sadja. In povsod na okrog po širocem vrtu blesté plodovi obsevani od zlatih solnčnih žarkov in senca in luč plešeti po gladkih, pokošenih tleh. Ljubko je, ljubko vrhu visocega drevesa!

Čuj, kaj je zahruščalo v tvojem oblizji? Porecelj, ki si nauj opiral desnogo, odlomil se je in z hruščem leti na tla. Lehak mráz ti zagomazí po hrbtu in sapa poneha za trenotek. Spomniš se, da nisi v visočini domá, ko svobodna ptica, spomniš se posla svojega. Posadiš nogi na zanesljivo vejo, krepko se oprimeš vršiča, zbereš močí, potreseš, postojiš . . . kako šumí po listji, kako bobní po tleh, globoko doli po tleh . . . .

Zlezel si z drevesa, vsa tla rumené in rudé, ni prostora, kamor bi stopil . . . Spustiš se v kraji na travnato volno, odbereš si mehko počivališče, polno hruško, in počasi srkaš njen sladki sôk. Pod hruškovim drevesom pa mrgolí pobiračev, a ti oddihaš, oddihaš! —

Jos. Gradčan.